

LATVIJAS REPUBLIKAS EKONOMIKAS MINISTRIJA
PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBAS CENTRS

K.Valdemāra ielā 157, Rīgā, LV – 1013 ♦ tālr. (+371) 67388624 ♦ fakss (+371) 67388634 ♦ e-pasts: ptac@ptac.gov.lv

Nordea bank Finland Plc
Reģ.Nr.40003486767
Kaļķu ielā 15
Rīgā, LV – 1050

(..)

LĒMUMS
par nevienlīdzīgiem un netaisnīgiem līguma
noteikumiem

Rīgā

2008.gada 11.novembrī

Nr.55 -lg

[1] Patērētāju tiesību aizsardzības centrā (turpmāk – PTAC) 2008.gada 11.jūlijā saņemts (..) (turpmāk – Patērētājs) iesniegums (turpmāk – Iesniegums) saistībā ar Nordea bank Finland Plc (turpmāk – Banka) noslēgto (..) gada (..) marta Aizdevuma (Kredīta) līgumu Nr.(..), (..) gada (..) martā noslēgto Aizdevuma (Kredīta) līgumu Nr.(..), (..) gada (..) septembra Aizdevuma (Kredīta) līgumu Nr.(..) (turpmāk kopā saukti – Aizdevuma līgums). Iesniegumā minēts, ka saistībā ar kredīta saistību refinansēšanu citā kredītiestādē, Banka saskaņā ar Aizdevuma līguma 3.7.punktu ir pieprasījusi Patērētājam segt Bankas zaudējumus, kas radušies šādas Patērētāja rīcības rezultātā.

Izskatot lietā esošos materiālus, PTAC konstatē:

[2] Sakarā ar saņemto Iesniegumu PTAC 2008.gada 7.augustā nosūtīja Bankai vēstuli Nr.21-04/6489-A-360, kurā pieprasīja Bankai sniegt skaidrojumu par Iesniegumā minēto.

2008.gada 27.augustā PTAC saņēma Bankas 2008.gada 25.augusta paskaidrojumu Nr.IZ-1264/2008 (turpmāk – Paskaidrojums 1). Paskaidrojumā 1 Bankā norādījusi, ka Aizdevuma līguma darbības laikā Patērētājs bija tiesīgs refinansēt savas no Aizdevuma līguma izrietošās saistības uz jebkuru citu kredītiestādi, slēdzot trīspusējo vienošanos, un šīs tiesības Patērētājs arī ir izmantojis. Banka norādījusi, ka pie Aizdevuma līguma parakstīšanas Patērētājam bija iespēja iebilst, viņaprāt, netaisnīgiem Aizdevuma līguma nosacījumiem, un Banka būtu varējusi izskatīt Patērētāja iebildumus, iespējams

piedāvājot citus risinājumus. Banka norāda, ka tā piedāvā klientam jau laika gaitā izstrādātu līguma projektu, lai atvieglotu aizdevuma piešķiršanas procesu gan klientam, gan Bankai. Banka uzskata, ka tas, ka Patērētājam parakstīšanai tika piedāvāts Bankas sagatavots tipveida līgums nenozīmē, ka Patērētājam būtu liegta iespēja piedāvāt, viņaprāt, nepieciešamos grozījumus Aizdevuma līgumā.

[3] 2008.gada 10.oktobrī PTAC nosūtīja Bankai vēstuli Nr.21-04/8220-A-360, kurā aicināja Banku izteikt viedokli par Aizdevuma līguma atbilstību patērētāju tiesību aizsardzības jomu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām, kā arī aicināja Banku sniegt informāciju par veiktajām darbībām sakarā ar netaisnīgo līguma noteikumu izslēgšanu vai grozīšanu (tas ir, patērētājiem piedāvāto līgumu projektu grozīšana, PTAC konstatēto netaisnīgo līguma noteikumu atzīšana par spēkā neesošiem un pārtraukšana pildīt ar patērētājiem noslēgtajos līgumos).

2008.gada 24.oktobrī PTAC saņēma Bankas 2008.gada 22.oktobra paskaidrojumu Nr.IZ-1455/2008 (turpmāk – Paskaidrojums 2). Paskaidrojumā 2 Banka attiecībā uz Patērētāja iesniegumā minēto norādījusi, ka Aizdevuma līguma noteikumi, kas paredz procentu likmes aprēķināšanas metodi, nerada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās Patērētāja tiesībās un pienākumos par sliktu Patērētājam. Banka paskaidro, ka Aizdevuma līgumā norādītā procentu likmes aprēķināšanas metode ir vispārpieņemta banku prakse, kas atspoguļo Bankas veiktās darbības, lai varētu izsniegt klientam kredītu, proti, naudas līdzekļu aizņemšanos starpbanku tirgū, un kur bāzes likme atspoguļo šo naudas līdzekļu cenu starpbanku tirgū, ko nevar uzskatīt par patērētāju tiesību pārkāpumu, jo pretējā gadījumā vispār nav iespējams izsniegt klientam kredītu.

Attiecībā uz Aizdevuma līguma Vispārīgo noteikumu 3.7.punkta noteikumu Banka norādījusi, ka konkrētajā gadījumā visas summas, kas aizņēmējiem: Patērētājam, (..), (..), refinansējot savas saistības uz AS DnB NORD Banka, bija jāmaksā Bankai saistībā ar viņiem piešķirtā kredīta pirmstermiņa atmaksu, bija noteiktas (..) gada (..) aprīļa starp AS DnB NORD Banka, Banku, Patērētāju, (..) un (..) noslēgtajā vienošanās par Patērētāja, (..) un (..) kredītu refinansēšanu. Saskaņā ar minēto vienošanos aizņēmējiem bija pienākums samaksāt Bankai: (1) neatmaksāto kredītu pamatsummu, (2) uzkrātos procentus (par laiku līdz kredītu atmaksai) un (3) Bankas zaudējumus, laužot tekošo procentu likmes periodu. Banka norādījusi, ka tā uzskata, ka nosacījums, kas paredz atmaksāt Bankas zaudējumus, laužot tekošo procentu likmes periodu, nav netaisnīgs.

Attiecībā uz Aizdevuma līguma Vispārīgo noteikumu punktu, kas paredz strīdu izšķiršanu pēc prasītāja izvēles vai nu Latvijas Republikas tiesu iestādēs vai arī Latvijas Komercbanku asociācijas šķīrējtiesā Rīgā, bet, ja Latvijas Komercbanku asociācijas šķīrējtiesa beidz savu darbību, - jebkurā citā Latvijas šķīrējtiesā pēc prasītāja izvēles, Banka dara zināmu, ka ar Bankas Vadības komitejas 2008.gada 15.oktobra lēmumu tika nolemts, ka šis punkts par strīdu izšķiršanu Latvijas Komercbanku asociācijas šķīrējtiesā vai jebkurā citā Latvijas šķīrējtiesā pēc prasītāja izvēles tika izslēgts no visu veidu līgumiem, kas tiek

piedāvāti patērētājiem, un strīdu izšķiršana paredzēta tikai Latvijas Republikas tiesās. Tāpat Banka informē, ka tika nolemts, ka visi iespējamie strīdi, kas radīsies starp Banku un patērētāju, kuriem līgums satur atsauci uz šķīrējtiesu, tiks risināti tikai Latvijas Republikas tiesā un iespēja strīdu nodot izšķiršanai šķīrējtiesā netiks piemērota.

[4] Lietā konstatējams, ka (..) gada (..) aprīlī starp AS DnB NORD Banka, kreditoru – Banku, aizņēmēju – (..), Parādnieku – Patērētāju, (..), (..) un ieķīlātāju - Patērētāju ir noslēgta Vienošanās (turpmāk – Vienošanās) saistībā ar Aizdevuma līguma kredītu saistību refinansēšanu. Vienošanās 1.3.punktā noteikts, ka: „*No Kreditora [Banka] aizdevuma līguma izrietošo saistību apmērs pret Kreditoru 2008.gada 10.aprīlī (..) Kopā: LVL 73 937,74 (septiņdesmit trīs tūkstoši deviņi simti trīsdesmit septiņi un 75/100 Latvijas lati), tajā skaitā: 1. Kredīta/Aizdevuma līgums Nr.2006/2340/HK: (..) 3) bankas zaudējumi, laužot tekošo procentu likmes periodu: 62,70 (sešdesmit divi un 705/100 Latvijas lati) (..)*”.

Izvērtējot lietā esošos materiālus un Bankas paskaidrojumus minētos argumentus, PTAC secina:

[5] Patērētājs tiesiskajās attiecībās, kas izriet no Aizdevuma līguma, ir uzskatāms par „*patērētāju*” *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* (turpmāk – PTAL) 1.panta 3.punkta izpratnē – fiziskā persona, kas izsaka vēlēšanos iegādāties, iegādājas vai varētu iegādāties precī vai izmantot pakalpojumu nolūkam, kurš nav saistīts ar tās saimniecisko vai profesionālo darbību.

Savukārt Banka tiesiskajās attiecībās, kas izriet no Aizdevuma līguma, ir uzskatāma par „*pakalpojumu sniedzēju*” PTAL 1.panta 4.punkta izpratnē - persona, kas savas saimnieciskās vai profesionālās darbības ietvaros sniedz pakalpojumu patērētājam.

[6] Saskaņā ar PTAL 25.panta ceturtās daļas 6.punktu PTAC funkcijās ietilpst „*patērētāju tiesību ievērošanas uzraudzība līgumu projektos un līgumos, ko patērētāji slēdz ar ražotājiem, pārdevējiem vai pakalpojumu sniedzējiem, arī normatīvajos aktos paredzēto darbību veikšana, lai ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs grozītu līguma projektu vai pārtrauktu pildīt līguma noteikumus, ja līguma projektā vai noslēgtajā līgumā konstatēti netaisnīgi vai neskaidri noteikumi*”. Līdz ar to PTAC ir tiesīgs savas kompetences ietvaros izvērtēt Aizdevuma līguma noteikumu atbilstību patērētāju tiesību aizsardzības jomu reglamentējošo normatīvo aktu prasībām.

[7] Saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas noteikumiem līguma noteikums, kuru līgumslēdzējas puses savstarpēji nav apspriedušas, ir netaisnīgs, ja tas pretēji labticīguma prasībām rada būtisku neatbilstību līgumā noteiktajās līgumslēdzēju pušu tiesībās un pienākumos par sliktu patērētājam. Atbilstoši

PTAL 6.panta piektās daļas noteikumiem līguma noteikums vienmēr ir uzskatāms par savstarpēji neapspriestu, ja līgums sastādīts iepriekš un patērētājam nav bijis iespējams ietekmēt attiecīgā līguma noteikumus. Saskaņā ar PTAL 6.panta sestās daļas noteikumiem, ja ir apspriesti līguma atsevišķi noteikumi vai atsevišķu noteikumu attiecīgi aspekti, tad nevar uzskatīt, ka savstarpēji apspriesti ir arī pārējie līguma noteikumi.

PTAL 6.panta septītā daļa nosaka, ka „***Ja ražotājs, pārdevējs vai pakalpojuma sniedzējs apgalvo, ka līguma noteikumi ir savstarpēji apspriesti ar patērētāju, viņa pienākums ir to pierādīt***”. Tādējādi PTAL 6.panta septītās daļas noteikumi uzliek pierādīšanas nastu pakalpojuma sniedzējam gadījumos, kad pastāv domstarpības par to, vai attiecīgie līguma noteikumi ir vai nav savstarpēji apspriesti.

PTAC vērš uzmanību, ka par apspriestiem līguma noteikumiem uzskatāmi līguma noteikumi, par kuriem līgumslēdzēji savstarpēji apspriežot (savstarpēji apmainoties viedokļiem) ir vienojušies. Līdz ar to parakstīts līgums pats par sevi nav pietiekams pierādījums tam, ka līgumslēdzēji savstarpēji apsprieda katru līguma noteikumu atsevišķi (skat., Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2006.gada 7.marta spriedums lietā Nr.C30519003 motīvu daļas 14.punktu). Līdz ar to par pietiekamu pierādījumu līguma apspriešanas faktam pats par sevi nevar kalpot konkrētā patērētāja paraksts līgumā.

Papildus PTAC norāda, ka, iekļaujot līgumā, ko slēdz ar patērētāju, netaisnīgus līguma noteikumus, par tiem ir nepieciešama atsevišķa apspriešana un ar patērētāja parakstu vien nepietiek, lai apgalvotu, ka patērētājs šādiem līguma noteikumiem ir piekritis, jo „*pat skaidri izteikts patērētāja apliecinājums, ka viņš ir iepazīstināts ar līguma standartnoteikumiem un vienojies par tiem, neizslēdz Direktīvas (Direktīva 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos) piemērošanu*” (skat., Zadraks G. Direktīvas 93/13/EEK par netaisnīgiem noteikumiem patērētāju līgumos nepieciešamā reforma. *Likums un Tiesības*, 2005, Nr.4, 103.lpp.).

PTAC konstatē, ka Aizdevuma līguma Vispārīgie noteikumi ir uzskatāmi par tipveida līgumiem. PTAC atzīmē, ka tipveida līgumu piedāvāšana patērētājiem nav aizliegta, taču, raugoties no patērētāju tiesību aizsardzības viedokļa, jāņem vērā, ka šajā gadījumā tipveida līgumos nedrīkst tikt iekļauti vai patērētājam piedāvāti netaisnīgi līguma noteikumi, ko nosaka arī PTAL 6.panta pirmās daļas noteikumi.

Vērtējot līgumu noteikumu apspriešanu, PTAC ņem vērā arī apstākli, ka Banka nav iesniegusi pierādījumus, kas pierādītu, ka Aizdevuma līgums ir savstarpēji apspriests ar Patērētāju (izņemot attiecīgā līguma būtiskās sastāvdaļas). Līdz ar to, ievērojot *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmās daļas noteikumus, PTAC secina, ka Aizdevuma līgums ir uzskatāms par neapspriestu ar Patērētāju.

Vienlaicīgi PTAC vērš uzmanību, ka regulējums attiecībā uz netaisnīgiem līguma noteikumiem ir iekļauts, lai nepieļautu, ka kāda no līgumslēdzēju pusēm piespiestu otru pusi noslēgt līgumu, kura noteikumi atbilst tikai vienas

līgumslēdzēju puses interesēm, otrai pusei atņemot tai nozīmīgas tiesības, tādējādi skarot patērētāju intereses.

[8] Aizdevuma līguma Vispārīgo noteikumu 3.7.punkta noteikums paredz, ka „*Aizņēmējam ir tiesības atmaksāt Procentu Likmes Perioda vai Maksājuma Perioda pēdējā dienā vienu vai vairākas Atmaksājamās Aizdevuma Daļas pirms noteiktā atmaksas termiņa, iesniedzot Bankai ne vēlāk kā 3 (trīs) Darba Dienas iepriekš rakstisku, neatsaucamu paziņojumu saskaņā ar Bankas noteiktu formu. Gadījumā, ja priekšatmaksas diena nav Procentu Likmes Perioda pēdējā diena, Aizņēmējam jāatlīdzina Bankai ar priekšatmaksu saistītie izdevumi, kas vienādi ar Procentiem no priekšatmaksājamās Aizdevuma summas par laika periodu līdz attiecīgā Procentu Likmes Perioda beigām”.*

No lietas materiāliem izriet, ka konkrētajā gadījumā visas summas, kas Patērētājam, refinansējot savas saistības uz AS DnB NORD Banka, ir jāmaksā Bankai saistībā ar viņam piešķirtā kredīta pirmstermiņa atmaksu, ir noteiktas noslēgtajā Vienošanās. Saskaņā ar Vienošanās 1.3.punkta noteikumu Patērētājam ir pienākums samaksāt bankai: (1) neatmaksāto kredītu pamatsummu, (2) uzkrātos procentus (par laiku līdz kredītu atmaksai) un (3) **Bankas zaudējumus, laužot tekošo procentu likmes periodu: 62,70 LVL.** PTAC atzīmē, ka lietā nepastāv strīds par to, ka Banka sakarā ar Patērētāja kredītsaistību refinansēšanu neprasītu Patērētājam atlīdzināt Bankas zaudējumus, kas šādā gadījumā rodas, laužot tekošo procentu likmes periodu. Tādējādi, izvērtējot Aizdevuma līguma Vispārīgo noteikumu 3.7.punkta otrā teikuma noteikumu, PTAC ņem vērā arī to, kā Banka piemēro minēto noteikumu praksē.

PTAC norāda, ka Aizdevuma līguma Vispārīgo noteikumu 3.7. punkta otrā teikuma noteikums, kas paredz patērētāja pienākumu atlīdzināt Bankai izdevumus (pēc būtības maksāt kompensāciju) sakarā ar kredīta pirmstermiņa atmaksu, ir vērtējams kā netaisnīgs līguma noteikums saskaņā ar PTAL 6.panta trešās daļas 1.punktu un 5.panta otrās daļas 5.punktu, jo tas nostāda patērētāju neizdevīgā stāvoklī, pārkāpjot līgumslēdzēju pušu tiesiskās vienlīdzības principu, kā arī ir pretrunā ar normatīvajiem aktiem. Saskaņā ar PTAL 6.panta pirmo daļu pakalpojuma sniedzējs nedrīkst piedāvāt tādus līguma noteikumus, kas ir pretrunā arī ar citiem normatīvajiem aktiem. Konkrētajā gadījumā jāņem vērā Ministru kabineta 1999.gada 13.jūlija noteikumu Nr.257 *Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu* (turpmāk – Noteikumi) 17.punkta un 19.punkta noteikumi, kas paredz patērētāja tiesības maksāt procentus tikai par kredīta izmantošanas laiku un aizliegumu kredīta devējam pieprasīt kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa.

[8.1.] PTAL 8.panta ceturtnā daļa nosaka, ka „*Patērētāja kreditēšanas līgumā ietveramo informāciju, nosacījumus, kad patērētāja kreditēšanas līguma prasības var nepiemērot, gada procentu likmes aprēķināšanas metodi un kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu reglamentē Ministru kabineta noteikumi”.* Tātad PTAL 8.panta ceturtnajā daļā likumdevējs ir ietvēris

pilnvarojumu Ministru kabinetam noteikumu veidā reglamentēt jautājumu par kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu. 1999.gada 13.jūlijā Ministru kabinets ir pieņēmis Noteikumus. Jāuzsver, ka saskaņā ar Noteikumu 1.punktu **šie noteikumi nosaka** gada procentu likmes aprēķināšanas metodi, patērētāja kreditēšanas līgumā ietveramo informāciju un **kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu**. Tādējādi norādāms, ka jautājums par kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu (skatīt, PTAL 8.panta ceturto daļu) konkrētāk ir reglamentēts Noteikumos.

[8.2.] PTAL 8.panta trešā daļa paredz, ka: „*Patērētājam ir tiesības izpildīt savas saistības pirms patērētāja kreditēšanas līgumā noteiktā termiņa. Šajā gadījumā viņam ir tiesības uz kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu*”. Eiropas Parlamenta un Padomes 1986.gada 22.decembra direktīvas par dalībvalstu normatīvo un administratīvo aktu tuvināšanu attiecībā uz patēriņa kredītu (87/102/EEK) (turpmāk – Direktīva), kas ieviesta arī PTAL, preambulā uzsvērtas patērētāja tiesības uz taisnīgu kopīgo kredītu izmaksu samazinājumu: „*tā kā patērētājam būtu jāļauj izpildīt savas saistības pirms noteiktā termiņa; tā kā tad patērētājam būtu jābūt tiesīgam saņemt taisnīgu kopējo izmaksu samazinājumu*”.

PTAC vērš uzmanību, ka Latvijā Noteikumi pretēji Direktīvas noteikumiem regulē arī hipotekārās kreditēšanas jomu. Šādas tiesības dalībvalstīm piešķirtas saskaņā ar Direktīvas 15.pantu, kas paredz, ka „*Šī direktīva neliedz dalībvalstīm paturēt vai pieņemt stingrākus noteikumus, lai aizsargātu patērētājus saistībā ar viņu pienākumiem, kas izriet no Līguma*” (līdz ar to šī Direktīva ir uzskatāma par minimālās harmonizācijas direktīvu). Tādējādi Latvijā attiecībā uz hipotekāro kreditēšanu saskaņā ar Direktīvā piešķirto pilnvarojumu ir noteikti stingrāki noteikumi. Turklāt PTAC vērš uzmanību, ka Noteikumos nav iekļauta atruna, ka noteikumi par patērētāju kreditēšanu līgumu neattiektos uz hipotekāro kredītu.

PTAC norāda, ka patērētāja kreditēšanas līguma definīcija Latvijā ietverta PTAL 8.panta pirmajā daļā (redakcija, kas bija spēkā Aizdevuma līguma noslēgšanas brīdī): „*Saskaņā ar patērētāja kreditēšanas līgumu persona, kas nodarbojas ar patērētāja kreditēšanu, piešķir vai apsola piešķirt patērētājam kredītu. Kredīts noformējams kā atlikts maksājums, aizdevums vai cita finansiāla vienošanās*”¹. Tādējādi no iepriekš minētā izriet, ka starp Patērētāju un Banku noslēgtais Līgums ir patērētāja kreditēšanas līgums, jo Banka ir noslēgusi aizdevuma līgumu, piešķirot Patērētājam noteiktu naudas summu un nodibinot hipotēku uz nekustamo īpašumu. Līdz ar to uz noslēgto Līgumu attiecas PTAL un arī Noteikumu prasības par kopējo kredītu izmaksu taisnīgu samazināšanu kredīta pirmstermiņa atmaksas gadījumā.

¹ Šobrīd spēkā esošā Patērētāju tiesību aizsardzības likuma 8.panta pirmā daļa ir precizēta, paredzot, ka: „*Saskaņā ar patērētāja kreditēšanas līgumu persona, kas nodarbojas ar patērētāja kreditēšanu, piešķir vai apsola piešķirt patērētājam kredītu, tai skaitā kredītu nekustamā īpašuma iegādei. Kredīts noformējams kā atlikts maksājums, aizdevums vai cita finansiāla vienošanās*”.

Direktīvas 8.pants nosaka, ka „*Patērētājam ir tiesības izpildīt savas kredītlīguma saistības pirms nolīgumā noteiktā termiņa. Šajā gadījumā saskaņā ar noteikumiem, ko noteikušas dalībvalstis, patērētājs ir tiesīgs saņemt taisnīgu kredīta kopējo izmaksu samazinājumu*”. Kā jau iepriekš tika minēts, tad Latvijā jautājums par kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu konkrētāk ir reglamentēts Noteikumos (saskaņā ar PTAL 8.panta ceturtajā daļā Ministru kabinetam piešķirto pilnvarojumu).

Tātad secināms, ka patērētāja tiesības izpildīt savas saistības pirms patērētāja kreditēšanas līgumā noteiktā termiņa ir patērētāja likumīgās tiesības. Šajā gadījumā patērētājam ir likumīgas tiesības arī uz kopējo kredīta izmaksu taisnīgu samazināšanu, turklāt atbilstoši Direktīvas 8.pantam - saskaņā ar noteikumiem, ko noteikušas dalībvalstis.

Līdz ar to PTAC norāda, ka PTAL 8.panta trešajā daļā ietvertā termina „kopējo kredīta izmaksu taisnīga samazināšana” jēga ir noskaidrojama, ņemot vērā arī Noteikumu (kas izdoti, pamatojoties uz PTAL 8.panta ceturto daļu) IV nodaļas noteikumus, kas konkretizē (detalizē) PTAL 8.panta trešās daļas normu.

[8.3.] PTAL 8.panta trešajā daļā minētais jautājums par kopējo kredītu izmaksu taisnīgu samazināšanu ir reglamentēts Noteikumu IV nodaļā „*Kopējo kredīta izmaksu taisnīga samazināšana*”.

Direktīvas 1.panta „d” apakšpunktā teikts, ka kredīta kopējās izmaksas patērētājam „*ir visas kredīta izmaksas, ieskaitot procentu maksājumus un citus maksājumus, kas tieši saistītas ar kredītlīgumu un kas noteiktas saskaņā ar dalībvalstīs pastāvošajiem noteikumiem vai darbībām, vai arī kuras dalībvalstis izstrādā*”.

Minētās Noteikumu nodaļas 17.punkts nosaka, ka „*Patērētāja pienākums ir maksāt procentus un citus maksājumus tikai par to laikposmu, līdz kuram patērētājs nokārto savas kredīta saistības*”, un atbilstoši Noteikumu 18.punktam: „*Ja kreditēšanas līgums paredz ikmēneša maksājumus, bet patērētājs izmanto tiesības pildīt kredīta saistības pirms noteiktā termiņa un veic kārtējo maksājumu citā dienā, nekā tas noteikts līgumā, par samaksas dienu uzskatāma diena, kurā atbilstoši kreditēšanas līgumam būtu jāveic nākamais maksājums*”.

Līdz ar to secināms, ka, ja patērētājs izpilda savas saistības pirms kreditēšanas līgumā noteiktā termiņa, tad patērētājam ir pienākums maksāt tikai šādus maksājumus: 1) procentus un 2) citus maksājumus. Saskaņā ar Direktīvas 1.panta „d” punktu ar „citiem maksājumiem” tiek saprasti maksājumi, kas tieši saistītas ar kredītlīgumu un kas noteiktas saskaņā ar dalībvalstīs pastāvošajiem noteikumiem vai darbībām, vai arī kuras dalībvalstis izstrādā. Papildus jāatzīmē, ka procenti un citi maksājumi var tikt pieprasīti no patērētāja tikai par to laikposmu, līdz kuram patērētājs nokārto savas kredīta saistības.

[8.4.] PTAC norāda, ka Noteikumu 17.punkta saturs ir skatāms kopsakarā arī ar Noteikumu 19.punkta noteikumu. Saskaņā ar Noteikumu 19.punktu „*Kredīta devējam nav tiesību pieprasīt kompensāciju par kredīta saistību*”.

pildīšanu pirms noteiktā termiņa”. PTAC norāda, ka kredīta atmaksa pirms noteiktā termiņa ir patērētāja likumīgās tiesības un nav pieļaujama to ierobežošana, tādējādi Bankai, izsniedzot kredītus, jāņem vērā un jārēķinās ar patērētāju tiesībām atmaksāt kredītu pirms noteiktā termiņa. *Noteikumu* 19.punktā ir noteikts stingrs aizliegums kredīta devējam pieprasīt no patērētāja kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa, tas ir, **„Kredīta devējam nav tiesību pieprasīt kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa”**.

PTAC norāda, ka *Noteikumu* 19.punktā paredzētais aizliegums - pieprasīt no patērētāja kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa - ir uzskatāms par imperatīvu noteikumu un tādējādi tas attiecas arī uz gadījumu, kad Bankai rodas zaudējumi, laužot tekošo procentu likmes periodu (skatīt, Vienošanās 1.3.punktu), un sakarā ar to Banka pieprasa atlīdzināt Patērētājam ar kredīta pirmstermiņa atmaksu saistītos Bankai radušos izdevumus.

PTAC norāda, ka šādā gadījumā Banka nedrīkst pieprasīt no Patērētāja kompensāciju - papildu atlīdzības (izdevumu) veidā par zaudējumiem, kas Bankai rodas, laužot tekošo procentu likmes periodu. PTAC norāda, ka no *Civillikuma* astotās nodaļas noteikumiem izriet, ka zaudējumu atlīdzināšanai ir kompensācijas funkcija. Kompensācijas funkciju zināmā mērā pilda arī līgumsods un procenti (skat., Latvijas Republikas *Civillikuma* Komentāri: Ceturtā daļa. Saistību tiesības. Autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. R: Mans Īpašums, 2000, 266.lpp.). Tādējādi izriet, ka kompensācija (latīņu val. *compensatio*) pēc būtības ir plašāks jēdziens un tā ietver arī zaudējumu atlīdzināšanu. Ņemot vērā iepriekš minēto, PTAC norāda, ka Bankas pieprasītā papildu atlīdzība – izdevumu samaksa no Patērētāja saistībā ar zaudējumiem, kas Bankai rodas, laužot tekošo procentu likmes periodu (saskaņā ar Vienošanās 1.3.punktu), pēc būtības ir uzskatāma par kompensāciju *Noteikumu* 19.punkta izpratnē.

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 17.panta pirmās daļas 3.punktu, lietojot sistēmisko tiesību normu iztulkošanas metodi un skatoties *Noteikumu* 17.punktu kontekstā ar *Noteikumu* 19.punktu, izriet, ka vienīgie maksājumi, ko aizdevējs var pieprasīt no patērētāja, ja patērētājs izpilda savas saistības pirms kreditēšanas līgumā noteiktā termiņa, ir procenti un citi maksājumi tikai par to laikposmu, līdz kuram patērētājs nokārto savas kredīta saistības. Līdz ar to var secināt, ka *Noteikumu* 19.punkta mērķis ir izslēgt šādā gadījumā jebkādu citu maksājumu (kas nav *Noteikumu* 17.punktā minētie maksājumi) pieprasīšanu no patērētāja (izņemot maksu par konkrētiem pakalpojumiem, piemēram, komisijas maksu par refinansēšanās saistības izskatīšanu), tātad, aizliegts prasīt patērētājam arī atlīdzināt izdevumus, tādējādi sedzot/kompensējot jebkādus citus minēto tiesību izmantošanas rezultātā aizdevējam radušos zaudējumus.

No PTAL 8.panta trešās daļas un *Noteikumu* 19.punkta izriet, ka likumdevējs ir skaidri noteicis regulējumu patērētāju kreditēšanas līgumiem, kā arī Ministru kabinets noteicis aizliegumu kompensācijas pieprasīšanai par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa, kas kredītiestādēm, tai skaitā

Bankai, izsniedzot kredītus patērētājiem, jāņem vērā un jārēķinās ar patērētāju tiesībām atmaksāt kredītu pirms noteiktā termiņa. Ņemot vērā iepriekš minēto regulējumu, uzskatāms, ka jautājums par iespējamām kredītiestādes (Bankas) zaudējumiem ir ticis aplūkots pirms attiecīgo normu radīšanas.

Balstoties uz augstāk minēto, PTAC secina, ka Aizdevuma līguma Vispārīgo noteikumu 3.7. punkta otrā teikuma noteikums saskaņā PTAL 6.panta trešās daļas 1.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 8.panta trešo daļu, Noteikumu 17. un 19.punktu ir vērtējams kā netaisnīgs līguma noteikums.

Vienlaikus PTAC vērš uzmanību uz Ministru kabineta 2008.gada 25.augusta noteikumu Nr.692 *Noteikumi par patērētāja kredītiestādes līgumu* (kas stājās spēkā 2008.gada 1.septembrī) 30.punktā noteikto, ka „*kredīta devējam nav tiesību prasīt kompensāciju par kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa. Ja patērētājs izmanto tiesības uz kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa un veic pārkreditāciju pie cita kredīta devēja, patērētājam var tikt prasīta tikai pamatota un samērīga maksa par pakalpojuma administratīvajiem izdevumiem, ja tādi rodas*”. Savukārt minēto noteikumu 17.5.apakšpunkts paredz, ka kredītiestādes līgumā norāda (ja specifiskiem kredītiestādes līgumu veidiem nav noteikts citādi) „*informāciju par tiesībām uz kredīta pirmstermiņa atmaksu un pirmstermiņa atmaksas procedūru, kā arī par kredīta devēja tiesībām saņemt ar pārkreditāciju saistīto izdevumu atlīdzību (ja tāda paredzēta)*”.

Ņemot vērā augstāk minēto un pamatojoties uz *Administratīvā procesa likuma* 161.panta pirmo daļu, PTAL 1.panta 2.punktu, 1.panta 3.punktu, 1.panta 4.punktu, 5.panta otrās daļas 5.punktu, 6.panta 1.daļu, 6.panta trešo daļu, 6.panta trešās daļas 1.punktu, 6.panta piekto daļu, 6.panta sesto daļu, 6.panta septīto daļu, 8.panta trešo un ceturto daļu, 25.panta ceturtais daļas 6.punktu, 25.panta astotās daļas 2.punktu, 25.panta desmito daļu, Noteikumu 17. un 19.punktu, Ministru kabineta 2008.gada 25.augusta noteikumu Nr.692 *Noteikumi par patērētāja kredītiestādes līgumu* 17.5.apakšpunktu, 30.punktu, **PTAC uzdod:**

1. Bankai pārtraukt pildīt ar patērētājiem noslēgtajos līgumos šāda satura netaisnīgo līguma noteikumu kā Aizdevuma līguma Vispārīgo noteikumu 3.7.punkta noteikums daļā, kas paredz, ka: „*Gadījumā, ja priekšatmaksas diena nav Procentu Likmes Perioda pēdējā diena, Aizņēmējam jāatlīdzina Bankai ar priekšatmaksu saistītie izdevumi, kas vienādi ar Procentiem no priekšatmaksājāmās Aizdevuma summas par laika periodu līdz attiecīgā Procentu Likmes Perioda beigām*” (izņemot attiecībā uz gadījumiem, kad patērētājs izmanto tiesības uz kredīta saistību pildīšanu pirms noteiktā termiņa un veic pārkreditāciju pie cita kredīta devēja, un patērētājam tiek prasīta tikai pamatota un samērīga maksa par pakalpojuma administratīvajiem izdevumiem, ja tādi rodas).

2. Bankai mēneša laikā no lēmuma spēkā stāšanās dienas **grozīt patērētājiem piedāvātajos līguma projektos šāda satura netaisnīgo līguma noteikumu kā Aizdevuma līguma Vispārīgo noteikumu 3.7.punkta noteikums daļā**, kas paredz, ka: *„Gadījumā, ja priekšatmaksas diena nav Procentu Likmes Perioda pēdējā diena, Aizņēmējam jāatlīdzina Bankai ar priekšatmaksu saistītie izdevumi, kas vienādi ar Procentiem no priekšatmaksājamās Aizdevuma summas par laika periodu līdz attiecīgā Procentu Likmes Perioda beigām”*, nodrošinot tā atbilstību Ministru kabineta 2008.gada 25.augusta noteikumu Nr.692 *Noteikumi par patērētāja kreditēšanas līgumu* 30.punkta un 17.5.apakšpunkta noteikumiem.
3. Bankai sniegt informāciju PTAC par administratīvā akta izpildi pirms administratīvā akta lemjošās daļas 2.punktā noteiktā izpildes termiņa beigām atbilstoši PTAL 25.panta desmitās daļas noteikumiem (tai skaitā, iesniedzot pārstrādātos patērētājiem piedāvātos līgumu projektus).

Saskaņā ar *Administratīvā procesa likuma* 70.panta pirmo daļu, 76.panta pirmo daļu un otro daļu, 79.panta pirmo daļu un *Patērētāju tiesību aizsardzības likuma* 25.panta pirmo daļu šo administratīvo aktu adresāti var apstrīdēt Latvijas Republikas Ekonomikas ministrijā viena mēneša laikā kopš tā paziņošanas adresātiem, iesniedzot iesniegumu Patērētāju tiesību aizsardzības centrā, Rīgā, Kr. Valdemāra ielā 157, LV – 1013.

Direktore (paraksts)

B. Vītoliņa

IZRAKSTS PAREIZS